

Acil Sağlık İstasyonlarında Çalışan Personelin Mesleki Risk Durumları

Özgür ÖNAL¹

ÖZET

Acil Sağlık Hizmetleri sunan sağlık personelinin karşılaştığı mesleki riskleri belirlemek amacıyla planlanan tanımlayıcı tipteki araştırmanın evrenini İl Ambulans Servisi Başhekimliği'ne bağlı görev yapan personel oluşturmaktadır. Sosyodemografik özellikleri, meslek risklerini ve koruyucu uygulamaları içeren sorulardan oluşan anket 01-31 Ocak 2014 tarihleri arasında yüz-yüze görüşme tekniği ile uygulanmıştır. Anket uygulama hızı %79,84'dür (210/263). Verilerin analizi SPSS 19,0 istatistik programında yapılmıştır. Tanımlayıcı istatistikler sayı ve yüzde ile gösterilmiş, mesleki risklerle ilgili gruplar arası karşılaştırmalarda Ki-kare testi kullanılmıştır. İstatistiksel anlamlılık düzeyi $p < 0,05$ olarak kabul edilmiştir. Katılımcıların %55,7'si erkek, %63,8'i evli, %52,4'ü acil tıp teknisyeni ve %59,0'u A2 istasyonunda ve %5,2'side komuta merkezinde çalışmaktadır. En genç grup paramedikler (25,1±4,5 yıl) ve ATT'lerdir (25,4±4,7 yıl). Katılımcıların mesleki riskleri son 1 yıl için incelenmiş; iş kazası geçirme sıklığı %3,8, meslek veya işe bağlı hastalık geçirme sıklığı %9,0, %44,3'ünde kas iskelet rahatsızlığı, %22,9'unda kan ve vücut sıvıları ile riskli temas belirlenmiştir. Ambulansta trafik kazası geçirenler %11,0'dir. %15,7'si psikolojik olarak kendini sıklıkla/çok sıklıkla kötü hissettiğini belirtmişlerdir. Katılımcıların mesleki risklerini etkileyen faktörler incelendiğinde, 30 yaş altı grupta iş kazası sıklığı daha yüksektir ($p=0,044$). Doktor ve diğer sağlık personelinde meslek veya işe bağlı hastalık geçirme durumu daha risklidir ($p=0,009$). Kas iskelet sistemi rahatsızlığı geçirme durumu kadınlarda daha sık görülmüştür ($p=0,000$). Paramedik (%18,2) ve şoförler (%16,3) ambulans trafik kazası geçirme yönünden risk altında olduğu belirlenmiştir. Acil sağlık istasyonu çalışanlarında yukarıda saptanan mesleki riskler ve etkileyen faktörlerin önlenmesine yönelik çalışmalar yapılmalıdır.

Anahtar Kelimeler: Acil Sağlık İstasyonu, mesleki risk, sağlık çalışanları

ABSTRACT

Occupational Risk Situation Of Health Staff That Is Working At The Emergency Health Stations

In order to determine the risks of occupational hazards in Emergency Medical Care Staff, a research has been planned. The universe of the descriptive research consists of Ambulance Chief Physician staff. The speed of the application is 79.84% (210/263). The questionnaire which consists of questions about sociodemographic attributes, occupational hazard and protective application has been applied face to face between the dates 01-31 January in 2014. The analysis of the data is made on the SPSS 19,0 program. Specifications have been evaluated by percentage and occupational hazards have been evaluated by chi-square test. In the statistical analyses was utilized 0.05 threshold limit value as significance level. 55.7% of participants are men, 63.8% of participants are married, 52.4 % of participants are emergency medical technician and 59.0% of them are working in A2 station and 5.2% of them are working in operation center. The youngest group paramedics (25,1±4,5 years) are ATTs (25,4±4,7 years). The participants' occupational hazards has been observed for the last one year and having occupational accidents risk is 9,0%, 44.3% in musculoskeletal discomfort, 22.9% of the risk of contact with blood and body fluids were determined. 11.0 % of traffic accident in the ambulance is 15.7% psychological self as often / very often stated that you feel bad . When we examine the factors that affect the participants occupational risk, the incidence of work-related accidents in the under-30 group was higher ($p = 0.044$). Physicians and other health care professional or work-related illness in more risky ($p = 0.009$). Review status of musculoskeletal disorders were more frequent in women ($p < 0.001$). Paramedic (18.2 %) and drivers (16.3 %) in the ambulance traffic accident was determined to be at risk for. As determined above in emergency health station staff for the prevention of occupational risks and factors that affect the work to be done.

Key Words: Emergency Medical Station, Occupational Risk, Healthcare Workers

¹ Burdur Halk Sağlığı
Müdürlüğü,
Burdur

Corresponding Author:
Özgür ONAL

Address:
Burdur Halk Sağlığı Müdürlüğü,
Burdur

E-mail:
ozgurional@hotmail.com

Başvuru Tarihi/Received :
24-11-2015

Kabul Tarihi/Accepted:
24-11-2015

1. GİRİŞ

Sağlık hizmeti alanlar kadar sağlık hizmeti verenler de kaliteli hizmet isterler. Sağlık hizmetinin kalitesinin artırılmasında personelin istekli ve verimli çalışması zorunludur. Ani ortaya çıkan kaza ve felaketlerdeki acil sağlık sorunlarını çözmek veya önlem almak insanlık tarihi kadar eskidir. Acil Sağlık Hizmetleri (ASH) Türkiye’de her ilde Sağlık Müdürlükleri bünyesinde halka acil yardım ulaştırmak amacı ile kurulmuştur (1). Sağlık hizmetlerinde çalışma koşulları göz önüne alındığında, çok çeşitli riskler söz konusudur. Sağlık hizmetlerinin çalışma koşulları göz önüne alındığında, çalışma saatlerinin farklı olması, gece çalışması gibi özel risklerin yanında bulaşıcı hastalıklar, çevresel koşullardan dolayı kas iskelet sistemi rahatsızlıkları, psikolojik riskler gibi çok çeşitli mesleki riskler söz konusudur. Sağlık Müdürlüklerine bağlı olarak ASH’da çalışan personelde de benzer riskler söz konusudur. Bu risklerin ve alınacak önlemlerinin belirlenmesi hem temel bir hak olan sağlıklı ve güvenli koşullarda çalışma hakkının kullanılabilmesi, hem de hizmetlerin sürdürülmesi açısından önemlidir (2).

Bu çalışma ASH sunan sağlık personelinin karşılaştığı mesleki riskleri belirlemek ve bu riskleri en aza indirebilmek için gerekli çalışmaları planlamak amacı ile yapılmıştır.

2. GEREÇ ve YÖNTEM:

1.1. Araştırma Tipi:

Acil Sağlık İstasyonlarında (ASİ) çalışan personelin karşılaşılabileceği mesleki riskleri belirlemek için tanımlayıcı tipte planlanmıştır.

1.2. Evren ve Örneklem:

Araştırmanın evrenini Sağlık Müdürlüğü’ne bağlı 18 ASİ ve Komuta Kontrol Merkezinde çalışan hekim, acil tıp teknisyeni (ATT), paramedik, hemşire, sağlık memuru ve şoför olarak çalışan personel oluşturmaktadır. Tüm personele anket uygulanması planlanmıştır. Ancak izinli, raporlu olma gibi nedenlerden dolayı mevcut personelin %79,84’üne (210/263) ulaşılmıştır.

1.3. Verilerin Toplanması:

ASİ ve Komuta Kontrol Merkezinde çalışan personele sosyodemografik özellikler, meslek risklerini ve koruyucu uygulamaları içeren anket 01-31 Ocak 2014 tarihleri arasında yüz-yüze görüşme tekniği ile uygulanmıştır.

1.4. Verilerin Değerlendirilmesi:

Anket ile toplanan veriler SPSS 19,0 istatistik programında analiz edilmiştir. Tanımlayıcı istatistikler sayı ve yüzde ile gösterilmiş, mesleki risklerle ilgili gruplar arası karşılaştırmalarda ki-kare testi kullanılmıştır. İstatistiksel anlamlılık düzeyi $p < 0,05$ olarak kabul edilmiştir.

1.5. İzinler:

İlgili sağlık müdürlüğünden çalışma yapılması için izin alınmış olup etik kurul onayı alınmamıştır.

2. BULGULAR:

Araştırmaya katılan ASİ çalışanlarının %55,7’si erkek ve %44,3’ü kadın olup, %63,8’i evlidir. Meslekler hekim, ATT, paramedik, diğer sağlık personeli (hemşire, sağlık memuru v.b.) ve şoför olarak gruplandırılmış olup çoğunluğu (%52,4) ATT olarak görev yapmaktadır. Katılımcıların %59,0’u A2 istasyon tipinde ve %5,2’si de komuta merkezinde çalışmaktadır (Tablo 1). Katılımcıların %23,8’i düzenli olarak spor yaptıklarını söylemişlerdir. Vücut kitle indeksleri incelendiğinde %3,3’ünün zayıf ve %44,3’ünün fazla kilolu veya obez oldukları görülmüştür. Çalışanların %34,3’ü aktif olarak sigara içmektedirler. Katılımcıların %77,5’inin Hepatit B, %76,7’sinin tetanos açısından tam aşıları oldukları görülmüştür (Tablo 1).

Katılımcılardan yaş ortalaması açısından en genç grup paramedikler ve ATT’ler (sırasıyla 25,1+4,5 yıl, 25,4+4,7 yıl) olup, en yaşlı grup ise şoförlerdir (40,9+6,9 yıl). Meslekte çalışma süresi en fazla olan grup şoförler ve diğer sağlık personelidir. Doktor, ATT ve paramedikler de ortalama 5 yıldır mesleklerinde çalışmaktadırlar. ASİ’de çalışma süresi açısından da en uzun süreli çalışan grup şoförler (37,5+33,6 ay) ve en kısa süreli çalışan grup paramediklerdir (130,3+100,3 ay). ASİ’de çalışma süresi en az olan grup doktorlardır (41,9+33,9 ay). Aylık ortalama çalışma süresi 186,8+20,7 saat olup araştırmaya katılan meslek gruplarında benzerdir (Tablo 2). Katılımcıların mesleki riskleri incelenmiş, çalışanlarda son 1 yılda iş kazası geçirme sıklığı %3,8, meslek veya işe bağlı hastalık geçirme sıklığı %9,0 olarak saptanmıştır. Son bir yıl içerisinde kas iskelet rahatsızlığı olan kişi sayısı 93 (%44,3), kan ve vücut sıvıları ile riskli teması olan kişi sayısı 48 (%22,9)’dir. İçinde bulunduğu ambulansta son bir yıl içerisinde trafik kazası geçiren çalışan sayısı 23 (%11,0)’tür. Çalışanların %15,7’si psikolojik olarak kendini sıklıkla veya çok sıklıkla kötü hissettiğini söylemiştir (Tablo 3).

Tablo 1: Acil Sağlık İstasyonlarında Çalışan Personelin Sosyodemografik Özellikleri, 2014.

		Sayı (%)
Cinsiyet	Erkek	117 (55,7)
	Kadın	93 (44,3)
Medeni Durumu	Evli	134 (63,8)
	Bekar	72 (34,3)
	Dul/Boşanmış	4 (1,9)
Öğrenim Durumu	İlköğretim	16 (7,6)
	Lise ve Dengi	108 (51,5)
	Yüksekokul/Üniversite	86 (40,9)
Meslek	Doktor	12 (5,7)
	Acil Tıp Teknisyeni	110 (52,4)
	Paramedik	22 (10,5)
	Diğer sağlık personeli	23 (11,0)
	Şoför	43 (20,5)
İstasyon tipi	A1	25 (11,9)
	A2	124 (59,0)
	B1	38 (18,1)
	B2	12 (5,7)
	Komuta	11 (5,2)
Vücut kitle indeksi	Zayıf	7 (3,3)
	Normal	110 (52,4)
	Obez	93 (44,3)
Düzenli spor yapma durumu	Evet	50 (23,8)
	Hayır	160 (76,2)
Sigara kullanma durumu	Evet	72 (34,3)
	Hayır (Bırakmış)	31 (14,8)
	Hayır (Hiç kullanmamış)	107 (51,0)
Hepatit B Aşısı Olma Durumu	Evet (Tam aşıtlı)	162 (77,5)
	Hayır	48 (22,5)
Tetanos Aşısı Olma Durumu	Evet	161 (76,7)
	Hayır	49 (23,3)
	Toplam	210 (100,0)

Çalışmada sağlık çalışanlarında mesleki riskleri etkileyen faktörler incelenmiştir. Son bir yıl içerisinde iş kazası geçirme durumu meslek grupları açısından benzer olup ATT'lerde (%5,5) en fazla sıklıkta görülmüştür ($p>0,05$). Cinsiyet ve medeni durum açısından iş kazası geçirme sıklıklarında anlamlı farklılık saptanmamıştır ($p>0,05$). 30 yaş altı grupta iş kazası sıklığı istatistiksel açıdan anlamlı derecede daha yüksektir ($p=0,044$). ASİ çalışanlarının öğrenim durumu, yaşları, vücut

kitle indeksleri ve düzenli spor yapma durumları iş kazası geçirme durumunu etkilememektedir ($p>0,05$). Katılımcıların cinsiyetleri veya yaş grupları, son 1 yıl içerisinde meslek veya işe bağlı hastalık geçirme sıklığını etkilememektedir. Doktor (%25,0) ve diğer sağlık personeli olmak (%17,4) paramedik, ATT veya şoför olmaya göre meslek veya işe bağlı hastalık geçirme açısından daha risklidir ($p<0,009$). Çalışanların medeni halleri, öğrenim durumları, vücut kitle indeksleri ve düzenli spor yapma durumlarının meslek veya işe bağlı hastalık açısından etkisi görülmemiştir. Çalışmada kadınlarda son 1 yıl içerisinde kas iskelet sistemi rahatsızlığı geçirme daha fazla sıklıkta (%59,1) görülmüştür ($p<0,001$). Diğer sosyo-demografik değişkenliklerin kas iskelet sistemi rahatsızlığıyla ilişkili bulunmamıştır. Son bir yıl içerisinde riskli temas durumu meslek grupları açısından benzer olup diğer sağlık personeli grubunda (%34,8) en fazla sıklıkta görülmüştür ($p>0,05$). Diğer değişkenlerin riskli temasa etkisi benzer bulunmuştur($p>0,05$). Son bir yıl içerisinde ambulans ile trafik kazası geçirme durumu meslek grupları açısından benzer olmasıyla birlikte paramedik (%18,2) ve şoförlerin (%16,3) daha çok risk altında olduğu görülmektedir. Çalışmada diğer sosyo-demografik değişkenlerin son bir yıl içerisinde ambulans ile trafik kazası geçirme durumuna etkisi bulunmamıştır ($p>0,05$).

3. TARTIŞMA

ASİ çalışanlarında oluşan mesleki riskleri ve etkileyen faktörleri saptamaya çalıştığımız bu araştırmada katılımcıların yarısından fazlası ATT ve %60'I A2 tipi ASİ'de çalışmaktadır. Çalışmada ASİ çalışanlarının %77,5'inin Hepatit B (3 doz) açısından tam aşıtlı oldukları belirtilmiştir. Yavuz'un Ankara 112 ASİ'de çalışan personelinde yaptığı çalışmada hepatit B tam doz aşılama sıklığı %55,6 saptanmıştır (3). Ayrıca tam doz hepatit

Tablo 2: Acil Sağlık İstasyonlarında Çalışan Personelin Bazı Tanımlayıcı Özellikleri, 2014.

	Yaş (yıl)	Meslekte çalışma süresi (ay)	Şu anki ilde çalışma süresi (ay)	Acil Sağlık İstasyonunda çalışma süresi (ay)	Aylık Ortalama çalışma süresi (saat)
Meslek	Ort ± SD	Ort ± SD	Ort ± SD	Ort ± SD	Ort ± SD
Hekim	31,2±6,6	62,0±42,3	50,2±41	41,9±33,9	191,8±23,4
Paramedik	25,1±4,5	64,4±54,7	37,5±33,6	49,6±46,1	185,6±13,9
ATT	25,4±4,7	60,6±41,7	43,0±33,3	47,1±32,7	184,1±17,9
Diğer Sağlık Personeli	34,5±5,9	159,6±71,5	111,9±81,8	68,9±58,1	185,6±20,4
Şoför	40,9±6,9	159,8±100,4	130,3±100,3	85,6±71,8	193,5±27,7
TOPLAM	29,9±8,4	92,3±77,3	68,2±70,4	57,3±49,8	186,8±20,7

Tablo 3. Acil Sağlık İstasyonlarında Çalışan Personelin mesleki riskleri.

Son 1 yıl içerisinde		Sayı (%)
1. İş kazası geçirme durumu	Evet	8 (3,8)
2. Meslek hastalığı veya işe bağlı hastalık geçirme durumu	Evet	19 (9,0)
2.1. Meslek hastalığı veya işe bağlı hastalık türü	Bel ağrısı-fıtığı	8 (3,8)
	Kas- eklem rahatsızlığı	5 (2,4)
	Baş ağrısı	2 (1,0)
	Stres	2 (1,0)
	Solunum yolu rahatsızlığı	2 (1,0)
1. <u>Kas-iskelet sistemi rahatsızlığı olma durumu</u>	Evet	93 (44,3)
Kas-iskelet sistemi rahatsızlığı bölgesi*	Bilek ve el	25 (11,9)
	Omuz ve kol	51 (24,3)
	Boyun ve sırt	60 (28,6)
	Bel	80 (38,1)
	Bacak	35 (16,7)
2. <u>Psikolojik olarak kendisini kötü hissetme durumu</u>	Çok sıklıkla	8 (3,8)
	Sıklıkla	25 (11,9)
	Bazen	76 (36,2)
	Nadiren	54 (25,7)
	Hiç	47 (22,4)
2.2. <u>Psikolojik olarak kendisini kötü hissetme nedeni</u>	Mesleki bilgi eksikliği endişesi	10 (4,8)
	Sözlü şiddet	54 (25,7)
	Fiziki şiddet	7 (3,3)
	Kişiler arası ilişkide sorun	52 (24,8)
	Çalışma ortamı düzensizlikleri**	14 (6,66)
3. <u>Kan ve vücut sıvıları ile riskli temas durumu</u>	Evet	48 (22,9)
3.1. Kesici ve delici alet ile yaralanma	Çok sıklıkla-Sıklıkla	2 (1,0)
	Bazen-nadiren	19 (9,1)
3.2. Ampul kırarken yaralanma	Çok sıklıkla-Sıklıkla	3 (1,5)
	Bazen-nadiren	23 (10,9)
3.3. Göze/mukozaya vücut sıvıları veya kanın sıçraması	Çok sıklıkla-Sıklıkla	4 (2,0)
	Bazen-nadiren	22 (10,5)
3.4. İV girişimde bulunurken yaralanma	Çok sıklıkla-Sıklıkla	4 (2,0)
	Bazen-nadiren	17 (8,1)
3.5. Tıbbi atıkların atılması sırasında temas	Çok sıklıkla-Sıklıkla	1 (0,5)
	Bazen-nadiren	7 (3,4)
4. <u>İçinde bulunduğu ambulanda trafik kazası geçirme durumu</u>	Evet	23 (11,0)
	Toplam	210 (100,0)

* Birden fazla şık işaretlenmiştir.

** Bireylerin farklı bir neden var ise açık uçlu şekilde yazmaları istenmiş, cevap yazan 14 kişinin 5'i eleman eksikliğini, 7'si idare ile yaşanan sıkıntıları, iş arkadaşları, 2'i kötü durumda olan vakalarla karşılaşmayı psikolojik olarak kendilerini kötü hissetme nedeni olarak göstermişlerdir.

aşılma sıklığı, 2006 yılında Kaygusuz'un yardımcı sağlık personeline yaptığı çalışmada %64,4 (4), Aşkar'ın "Sağlık Çalışanlarında Hepatit B ve Hepatit C Seroprevalansı" başlıklı çalışmasında %59,6 bulunmuştur (5). Yaptığımız çalışmada aşılma sıklığının yapılan diğer çalışmalara göre daha yüksek olmasının nedeni yıllara göre sağlık personelinin aşılma duyarlılığı artmasından kaynaklanması muhtemeldir. Bu çalışmada tetanoz aşılma hızı %76,7 olarak bulunmuştur. On yıldan daha kısa süre içinde rapel dozu yaptıranlar aşı kabul edilmiş, on yıl ve üzeri bir süredir aşı yaptırmamış ya da hiç aşı yaptırmamış olanlar aşı kabul edilmiştir. Yavuz tarafından yapılan çalışmada ise tetanoz açısından aşılma sıklığının %55,6

olduğu saptanmıştır (3). Dinelli ve arkadaşlarının 2007 yılında 187 sağlık çalışanı üzerinde yaptıkları çalışmada tetanoz bağışıklama hızı %87,7 olarak bulunmuştur (6). 2002 yılında neonatal kliniğinde çalışan 222 sağlık çalışanında yapılan araştırmada incelenenlerin %84,7'sinin tetanoza karşı bağışık olduğu tespit edilmiştir (7). Alçelik ve arkadaşlarının hemşireler üzerinde yaptığı bir çalışmada ise grubun %70,5'i son on yıl içinde tetanoz aşısı yaptırdığını ifade etmiştir (8).

Çalışanların yaklaşık olarak %23,0'ı sıklıkla veya çok sıklıkla %36,2'si de bazen psikolojik olarak kendini kötü hissettiğini ifade etmişlerdir. Kendilerini kötü hissetme nedeni olarak çalışanların %25,7'si sözlü şiddet, %3,3'ü fiziksel

Tablo 4. Acil Sağlık İstasyonlarında Çalışan Personelin mesleki risklerini etkileyen faktörler.

		İş kazası geçirme	Meslek veya işe bağlı hastalık geçirme	Kas-iskelet sistemi rahatsızlığı olması	Riskli temas olması	Ambulans ile Trafik Kazası Geçirme
		Sayı (%)	Sayı (%)	Sayı (%)	Sayı (%)	Sayı (%)
Meslek	Doktor	0 (0,0)	3 (25,0)	7 (58,3)	3 (25,0)	0 (0,0)
	Paramedik	1 (4,5)	2 (9,1)	11 (50,0)	2 (9,1)	4 (18,2)
	ATT	6 (5,5)	6 (5,5)	50 (45,5)	28 (25,5)	11 (10,0)
	Diğer sağlık personeli	0 (0,0)	4 (17,4)	12 (52,2)	8 (34,8)	1 (4,3)
	Şoför	1 (2,3)	4 (9,3)	13 (30,2)	7 (16,3)	7 (16,3)
	p	0,767	0,009	0,103	0,079	0,284
Cinsiyet	Erkek	3 (2,6)	13 (13,1)	38 (32,5)	28 (23,9)	13 (11,1)
	Kadın	5 (5,4)	6 (6,4)	55 (59,1)	20 (21,5)	10 (10,8)
	p	0,146	0,458	<0,001	0,490	0,934
Yaş grubu*	30 yaş altı	7 (6,0)	9 (7,7)	54 (46,6)	26 (22,4)	10 (8,6)
	30 yaş ve üstü	1 (1,1)	10 (10,6)	39 (41,5)	22(23,4)	13 (13,8)
	p	0,044	0,406	0,463	0,166	0,229
Medeni durum	Evli	4 (2,9)	11 (8,2)	56 (41,8)	31 (23,2)	16 (11,9)
	Bekar	4 (5,6)	8 (11,2)	33 (45,8)	16 (22,2)	6 (8,3)
	Dul/Boşanmış	0 (0,0)	0(0,0)	4 (100,0)	1 (25,0)	1 (25,0)
	p	0,808	0,866	0,066	0,213	0,484
Öğrenim durumu	İlköğretim	0 (0,0)	0 (0,0)	6 (37,5)	3 (18,8)	2 (12,5)
	Lise ve dengi	5 (4,7)	10 (9,3)	41 (38,0)	25 (23,2)	10 (9,3)
	Üniversite	3 (3,5)	9 (10,5)	46 (53,5)	20 (23,2)	11 (12,8)
	p	0,926	0,763	0,082	0,957	0,721
Vücut kitle indeksi	Zayıf	1 (14,3)	0 (0,0)	2 (28,6)	2 (28,6)	0 (0,0)
	Normal	4 (3,6)	7 (6,3)	55 (50,0)	29 (26,4)	10 (9,1)
	Obez	3 (3,3)	12 (12,9)	36 (38,7)	17 (18,3)	13 (14,0)
	p	0,318	0,502	0,189	0,101	0,346
Düzenli spor yapma	Evet	2 (4,0)	4 (8,0)	18 (36,0)	12 (24,0)	4(8,0)
	Hayır	6 (3,7)	15 (9,4)	75 (46,9)	36 (22,6)	19 (11,9)
	p	0,100	0,724	0,177	0,981	0,444
	TOPLAM	8 (3,8)	19 (9,0)	93 (44,3)	48 (22,9)	23 (11,0)

*50. persentil 29,89 olduğundan, yaş grubu 30 yıl altı ve üstü olarak alınmıştır.

şiddet ve %24,8'i de kişiler arası ilişkide sorun yaşadıklarını ifade etmişlerdir. Yeşil'in çalışmasında 112 çalışanlarının %81'0'ı sözlü şiddete, %49,0'ı fiziksel şiddete uğradıklarını söylemişler ve şiddete maruz kalan sağlık çalışanlarının %22'si bu durumu raporlandırırken, fiziksel şiddete maruz kalanların %12'si fiziksel şiddeti raporlandığını belirtmiştir (9). Annagür'ün çalışmasında, sağlık çalışanlarının yarısının hasta ve hasta yakınları tarafından sözel şiddete uğradıklarını ifade etmişlerdir (10). Çalışmamızda ise 112 çalışanlarına hasta yakınları tarafından uygulanan sözlü şiddet, fiziki şiddet ve kişiler arası ilişkide sorun yaşama durumunun, çalışanların psikolojik durumlarına etkisi sorgulandığında literatüre göre bu sıklık daha az olarak saptanmıştır. Bununla

birlikte çalışanlara uygulanan özellikle sözlü ve ek olarak fiziki şiddetin çalışanların psikolojik durumları üzerine etki eden önemli faktörlerden olduğu gözlemlenmektedir. Bu çalışmada katılımcıların mesleki riskleri incelenmiş, çalışanlarda son 1 yılda iş kazası geçirme sıklığı %3,8, meslek veya işe bağlı hastalık geçirme sıklığı %9,0 olarak saptanmıştır. Güner'in yaptığı çalışmada 112 ASH çalışanlarının %32,9'u iş kazası ya da meslek hastalığı geçirdiğini; çalışanların yaklaşık üçte biri değişik sebeplerle kaza ya da meslek hastalığına maruz kalmıştır (11). Bizim çalışmamızda iş kazası ve meslek hastalığı görülme sıklığının Güner'in çalışmasına göre daha düşük bulunmasının nedeni, çalışmamızda son 1 yıl içinde olan kazaları sorgulamamız olabilir. Çalı-

İşmamızda kan ve vücut sıvıları ile riskli teması olan kişi sayısı 48 (%22,9)'dir. Yavuz'un çalışmasında 112 ASH çalışanlarında son 1 yıl boyunca yaralananların sıklığı %29,5 olarak saptanmıştır. Literatürle uyumlu olarak çalışanların yaklaşık olarak dörtte birinde son 1 yıl içinde riskli temas görülmektedir (3). Çalışmamızda içinde bulunduğu ambulansda son bir yıl içerisinde trafik kazası geçiren çalışan sayısı 23 (%11,0)'tür. Demiralp ve Aksakal'ın yapmış olduğu çalışmada katılımcıların %11,4'u 112 ASH'de çalıştıkları süre içinde trafik kazası yaşanan bir olay yerinde kaza geçirmiş olduğunu belirtmiştir (12). "New York Motorlu Araç Bölüm İstatistikleri" bilgilerine göre yılda 400 ambulans kazasının olduğu, her gün için her gün yaklaşık iki kişinin yaralandığı gösterilmiştir. Trafikte araç kullanan herhangi bir bireyin, 10 yıllık bir süreç içerisinde en az bir kez olmak üzere motorlu bir araç kazasına karışabileceği ve bu kazaların %30 kadarında kalıcı sakatlık olabileceği hesaplanmıştır. ASH veren profesyonellerde ise görevleri sırasında (acil operasyon) bu ora-

nın %50'lerden daha yüksek olduğu belirtilmiştir (13). Çalışmamızda yaklaşık olarak 10 kişiden birinin son bir yıl içinde ambulans kazası geçirmiş olması literatürle uyumlu ve önemli bir problem olarak karşımıza çıkmaktadır.

4. SONUÇ VE ÖNERİLER

ASİ'de çalışan personelin karşılaştığı mesleki riskleri ve etkileyen faktörleri belirlemeye yönelik yaptığımız çalışmamız sonucunda, kas ve iskelet sistemi hastalıkları ve egzersizleri, riskli temas, kişiler arası iletişim, hasta ve sağlık personeli arası iletişim ve öfke kontrolü ile obeziteyi önlemeye yönelik sağlıklı beslenme konularında personele eğitim verilmesi planlanmıştır. Bu eğitimler mesleki risk ve etkileyen faktörleri azaltmaya yardımcı olabilmesi için sürekli yapılmalıdır. Ayrıca hepatit B, tetanos vb. aşılarına yönelik bağışıklama oranlarını arttırmak için ASİ'de çalışan personele yönelik bağışıklama hizmetleri planlanmalıdır.

KAYNAKLAR

1. Güneri S, İlhan MN, Avcı, E. Ankara 112 Acil Sağlık Hizmeti Çalışanlarının Çalışma Koşulları ve İş Memnuniyetinin Değerlendirilmesi. Gazi Medical Journal, Ankara 2011; 22: 1-5.
2. Atasoy A, Aksoy Salim. Hekim Dışı Sağlık Personelinde Mesleki Risklerin Belirlenmesi, Uluslararası Sağlıkta Performans Ve Kalite Kongresi. Antalya, 2009; sayfa: 111.
3. Yavuz S. Ankara 112 Acil Sağlık Hizmetleri Çalışanlarında Hepatit B, Tetanos, Mevsimsel Grip, Domuz Gribi (H1N1) Aşılama Durumları Ve Etkili Olabilecek Bazı Faktörlerin Değerlendirilmesi. Uzmanlık Tezi, Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara 2006.
4. Kaygusuz, O, T. Yardımcı Sağlık Personelinin Hepatit İle İlgili Bilgi Durumlarının İncelenmesi. Fırat Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi, Elazığ 2006; 20 (6): 441-444.
5. Aşkar E. Sağlık Çalışanlarında Hepatit B ve Hepatit C Seroprevalansı. Uzmanlık Tezi, Şişli Etfal Eğitim ve Araştırma Hastanesi Enfeksiyon Hastalıkları ve Klinik Mikrobiyoloji Kliniği, İstanbul 2006.
6. Dinelli MIS et al. Immune status and risk perception of acquisition of vaccine preventable diseases among health care workers. Am J Infect Control 2009; 37: 858-60.
7. Dos Santos et al, Diphtheria, tetanus, and varicella immunity in health care workers in neonatal unit. Am J Infect Control 2008; 36: 142-7.
8. Alçelik A, Deniz F, Yeşildal N, Mayda AS, Şerifi BA. AİBU Tıp Fakültesi Hastanesinde Görev Yapan Hemşirelerin Sağlık Sorunları ve Yaşam Alışkanlıklarının Değerlendirilmesi, TSK Koruyucu Hekimlik Bülteni 2005; 4 (2): 55-65.
9. Yeşil A. 112 Acil Sağlık Hizmetlerinde Çalışan Sağlık Çalışanlarında Ruhsal Travma ve İlişkili Sorunların Yaygınlığı, Uzmanlık Tezi, Kocaeli Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Kocaeli 2010.
10. Annagür B. Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar, Current Approaches İn Psychiatry. 2010; 2(2).
11. Güneri S. Ankara 112 Acil Sağlık Hizmeti Çalışanlarının Çalışma Koşulları ve İş Memnuniyetinin Değerlendirilmesi. Uzmanlık Tezi, Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara 2010.
12. Demiralp G, Aksakal Baran F.N. Ankara 112 Çalışanlarının Trafik Kazalarında Olay Yerinde Kaza Geçirme Sıklığı ve Olay Yeri Güvenliği Bilgisinin Değerlendirilmesi. Gazi Medical Journal, Ankara 2012; 23: 1-5.
13. The Focus of Ambulance Crash Investigation . URL: www.emergencydispatch.org/articles-2 2014, Erişim tarihi: 02.03.2014.